

Jag minns...

Som tinningepajk i Hällingsjö.

På äldre dagar, när termometern kryper ned till minus 30 grader, så går tankarna ibland tillbaka till de extremt kalla vintrarna i början av 1940-talet. Den förste oktober 1938 började jag och min bror att köra ut Göteborgs-Posten i Hällingsjö med omnejd. Vi gick då ännu i skolan, var tonåringar med ungdomars lätta syn på livet. Vi hade en sträcka på omkring 15 km, som man hade att cykla, och runt 40 tidningar var.

 av Eric Carlsson i Hol

Andra världskriget började den förste september 1939. Finland blev angripet av Ryssland den 30 november, den 9 april 1940 blev Norge och Danmark angripna av Tyskland. Mörka moln seglade upp på himmelen med alla inkallelserna, och eftersom första världskrigets minnesbild stod rätt nära de äldre, sa de att sämre tider var att vänta. Samtidigt ökade intresset för tidningen markant.

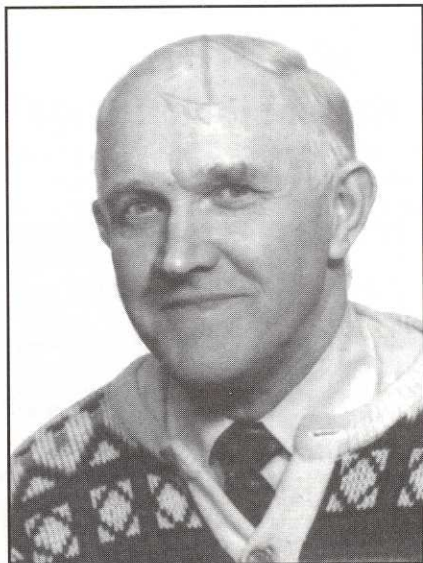
Klockan sex på morgonen väckte mamma oss. Det kändes friskt att komma ut i den lite kyliga höstmorgonen, på den cykeltur som skulle vara till halv nio. Skolan började klockan nio och då måste vi vara klara, samtidigt skulle vi hinna vara hemma en stund för lite mat. Många gånger var det dåligt väder. Det blåste och regnade, men vad gjorde det, mamma hade för den tiden skaffat oss väldigt bra regnkläder, som en del kompisar i skolan faktiskt avundades oss. Sedan var det en härlig känsla att tjäna egna pengar. Det var inte stora inkomster, men det blev tolv kronor i veckan att dela på.

Vintertid när det var snöyra ställde pappa upp och körde med häst och släde. Vid de blidvädersperioder som kom ibland och det rädde ishalka, åkte

jag spark. På den tiden var det inte tal om att det skulle sandas.

Jag skall nu beskriva den väg, som jag hade att cykla varje dag utom söndag, då tidningen ej kom ut. Detta att Göteborgs-Posten kom ut på söndag, började vid nyåret 1941, vill jag minnas. Efter att ha cyklat upp till Hällingsjö och fått tidningarna på cykeln eller i väskan, lämnade jag ut några exemplar i själva samhället. Det var inte så många familjer som bodde där i slutet av trettioalet. Hällingsjö utgjordes till största delen av Ekmans lanthandel, Bröderna Jonssons åkeri med gården Rydet, Engströms gamla gästgiveri, Klassons och Hällingsjö gård. Sedan ställdes färden mot Kyrkhult, där tre tidningar lämnades, vidare förbi "Fulahoppet" där det gick väg högt över sjön. Mörka höst- och vintermorgnar kände man faktiskt obehagliga ilningar i kroppen när man tänkte på varför platsen fått detta namn. Händelsen vid "Fulahoppet" i början av 1800-talet som gett platsen dess namn, är beskriven i boken "Ödesåret" av författarinnan Solvej Fridner.

Sedan vidare mot Gills, Skansen, Källäng, Stålsa, Sjötorpet och Gingsereds gård. Här bodde Fina och Karl Karlsson med sina tre döttrar och en son. Fina var en hjärtegod människa som alltid hade kaffet färdigt då jag kom. Det var bara att gå in och sätta sej vid dukat bord. Om det någon gång var så att kaffet ej var färdigt, jag kunde även vara lite tidigare ibland, då fick jag tillsägelse av Fina: "Åk bort till Lars Peters först, kom sedan in när du kommer tillbaka så är kaffet färdigt." Karl kom alltid in då jag kom med tidningen. Han sa: "Ja får la ögna över rubrikerna." Han hade den lilla egenheten att ha svårt att hålla reda på sina glasögon. Dessa frågade han alltid Fina efter: "Fina, har du sett var mina glasögon är?" - En gång på vårsidan, snön hade börjat smälta, regn och blidväder rädde, ishalka var besvärlig på vägen fram till Gingsered och jag cyklade omkull. Eftersom det var mycket vatten på vägen blev jag genomvåt. Nu stod mitt hopp till Fina i Gingsered. När jag kom in i köket och talade om att jag kört omkull och var genomvåt, så var Finas kommentar: "Men lulle pajk, så kan du inte gå". Här fick jag byta till torra kläder. Efteråt fick jag kaffe som värmdes invärtes, sen var

Eric Carlsson

det bara att fortsätta igen. Dagen efter hämtade jag mina kläder, som nu var torra, och återlämnade de lånade. Jag hade fått en förmaning från mamma: "Glöm inte att tacka för lånet!" Fina och mamma var sysslingslar.

Efter Gingsered åkte jag tillbaka till Hällingsjö, sedan mot "Torparoten", Furuberg, Sandlid och Backa. Namnet "Torparoten" är benämningen på en samling torp, tidigare soldat- och dagsverkstorp, som nu samtliga är friköpta, 16 stycken, som nu är små jordbruksenheter. Ågaren kallades även för lägenhetsinnehavare på den tiden. De fick för det mesta ha ett arbete vid sidan för att klara familjen. Det första av dessa var Livs, som låg alldeles under Ryaliderna och hade fått sitt namn efter en soldat som hette Liv. Därefter Lyckhem, tidigare soldattorp, Hängnen, HikaKlasa, Schöns, även soldattorp, Emils, Rosendals, Kosvedjorna, Svenska, HökaMagnusa, tidigare soldattorp, Kronäng, Risäng, Alms, även detta soldattorp, och Linnedal.

Linnedal, här bodde farmor och farfar, stället kallades även för Fyrs efter min farfars far, som var soldat och hette Fyr, därefter kom Fränkes och Mossen. Namnen på dessa ställen är återgivna som de kallades i dagligt tal på 1940-talet. När jag kom till Linnedal så fick jag alltid varm choklad av farmor, hon tyckte inte att jag skulle dricka så mycke kaffe. Av farmor fick jag även under de kalla vintrarna byta vantar, som var varma och goda, liksom en varm halsduk att vira om huvudet och över kinderna. Farmor var en människa som brydde sej om alla, alltid hjälpsam och omtänksam.

Efter Mossen gick vägen mot Furuberg, förbi Sannera på "Varpahögen", en gravhög sades det, som låg nästan i vågdiket. Enligt sägnen skulle en

Fortsättning på nästa sida

Forts. Jag minns

man från gården Villingsgårde vara väldigt duktig att springa. Han skulle springa mellan Villingsgårde och Hällingsjö och tillbaka till Villingsgårde igen, det gällde ett vad. Han föll ned och dog på platsen där gravhögen är. Eftersom han stod i förbund med den onde kunde han inte jordas på kyrkogården. För att ingen skall se någon gengångare, och för att man skall vara skyddad mot onda makter, kunde man ha en sten till hands och kasta på gravhögen. Om man på den tiden frågade någon från bygden, som färdades på vägen efter mörkrets inbrott, om de kastade någon sten på högen, så var det ingen som gjorde det, men gräset växte aldrig över stenhögen.

Furuberg utgjordes av fyra gårdar som skulle ha tidningen. Sedan kom Sandlid, tre gårdar, och Backa, fyra gårdar. På den tredje gården i Sandlid bodde Beda och Karl Bengtsson. Av Beda fick jag varm choklad på vintern, och på sommaren kunde det vara saft eller någon söt dricka med en bulle, även smörgås förekom. På lördag hade Beda sin torgdag i Göteborg, då var det grannstället Backa, där Gärda Andersson bjöd på varm choklad.

Tillbaka till Beda och Karl i Sandlid. Om Karl var ute när jag kom med tidningen och han såg mej, så sa han alltid, "nu kommer tinningepajken". Då ställdes allt arbete åsido, ty nu skulle tidningen läsas först å främst. Han läste alltid högt om de stora händelserna. Under finska vinterkriget vann finska armén stora segrar vid Petsamo, Salla, Suomussalmi, Äglajärvi, Tolvajärvi och Karelska näset. Han hade verklig högläsning med en inre glöd och känsla. Man kunde inte ta miste på vilken sida hans sympatier var på. Även senare, när de allierade började vinna segrar över de tyska trupperna nere i Afrika, även då var det samma glöd i hans läsning.

Efter Backa hade jag fyra kilometer hem. Där tog mamma emot med värme och mat. Dessa personer, som jag här har skrivit om, och alla övriga som fick tidningen efter linjen, är nu borta, även min mamma. Jag har här många underbara minnen från min ungdomstid. Det var förnöjsamma och tåliga människor i en tidsålder, då ännu folk brydde sej om varandra.